

WSPÓLZALEŻNOŚĆ OCENY OKRYWY LISA POLARNEGO
NA ZWIERZĘCIU I NA SKÓRZE SUROWEJ

Ryszard Cholewa, Jerzy Gedymin

Katedra Genetyki i Podstaw Hodowli Zwierząt AR w Poznaniu

Poprawa i dostosowanie cech jakości futerka lisów do wymagań odbiorców może dokonać się na drodze selekcji, ale warunkiem jej skuteczności jest prawidłowa ocena. Z uwagi na to, że wymogi odbiorców wobec hodowcy producenta prezentuje placówka przyjmująca i sortująca skóry na eksport - Bydgoskie Przedsiębiorstwo Obrotu i Skupu Skór - autorzy postanowili porównać ocenę żywych lisów w okrywie zimowej z oceną ich skór dokonaną w Przedsiębiorstwie.

MATERIAŁ I METODA

Materiał stanowiły skóry lisów polarnych z fermy RSP w Śniatych woj. poznańskie w 1981 r. oraz w trzech następnych latach 1982-1984 z fermy POHZ w Sławiu, położonej w granicach miasta Poznania. Ogółem oceniono 914 osobników i ich skóry. Ocenę pokrojową wykonywano zgodnie z obowiązującymi wzorcami z 1981 i 1982 r., zmodyfikowanymi w roku 1983 i 1984. Skóry ocenionych lisów natychmiast po uboju i ściągnięciu znakowano tasiemką z numerem, przewiązaną przez otwór oczny. Skóry wysuszone po

przewiezieniu do Bydgoszczy były oceniane i klasyfikowane przez sortierów. Obie oceny dokonywane były z udziałem autora (R. Cholewa). Przy ocenie skór określano: klasę, rozmiar, kategorię okrywy, barwę oraz odnotowywano wady wpływające na jakość. Mierzona była również długość zwierząt oraz skór. Materiał liczbowy poddano opracowaniu statystycznemu z zastosowaniem korelacji kanonicznej.

OMÓWIENIE WYNIKÓW I WNIOSKI

Dane charakteryzujące zależność oceny cech pokrojowych od klasy skóry, kategorii okrywy oraz rozmiaru, jako współczynniki korelacji zamieszczono w tabeli 1. Jak wynika z powyższych danych, korelacje z klasą i kategorią okazały się niskie. Najwyższa ($r = 0,21$) ząznaczyła się dla łącznej oceny punktowej za pokrój w 1983 roku. Większość współczynników była statystycznie nieistotna. Istotne były głównie te, które dotyczyły cech wielkości oraz sumarycznej oceny punktowej. Zależności były przeważnie dodatnie, tzn. im wyższa liczba punktów, tym lepsza klasa lub kategoria. Ujemne zależności (istotne) stwierdzono w roku 1981 oraz 1 przypadek w 1982 r. Wyraźniejsza dodatnia zależność, sięgająca $r = 0,39$, wystąpiła dla rozmiarów (wielkości) skór ocenianych przez sortierów, porównywanych z długością zwierzęcia i oceną "wielkości i budowy".

Na pewno zastosowanie pomiaru przyczynić się może do zwiększenia zbieżności oceny, jednak dotychczasowe możliwości techniczne pomiarów na żywym zwierzęciu są znikome. Laboratoryjna ocena owłosienia wymaga pobrania próbek, jest przy tym dość żmudna. Wyniki jej, jak wykazali Cholewa i Gedymin [1], odbiegają od oceny orga-

Współczynnik korelacji oceny cech pokrojowych żywych lisów z klasyfikacją skór surowych w ciągu 4 lat badań (1981-1984)

Cecha	Klasa				Kategoria okrywy				Rozmiar			
	1981	1982	1983	1984	1981	1982	1983	1984	1981	1982	1983	1984
Długość lisa, cm			0,14 ^x	0,06			0,14 ^x	0,01			0,39 ^{xx}	0,33 ^{xx}
Wielkość i budowa	-0,15 ^x	-0,09	0,18 ^{xx}	-0,05	-0,13	-0,18 ^{xx}	0,20 ^{xx}	-0,08	0,02	0,20 ^{xx}	0,25 ^{xx}	0,10
Typ barwny			0,15 ^x	0,06			0,10	0,01			0,04	0,00
Czystość barwy	-0,09	-0,03	-0,02	0,06	-0,10	0,06	0,04	0,09	0,16 ^x	0,09	-0,01	0,06
Gęstość owłosienia	-0,14 ^x	0,17 ^x	0,12	0,07	-0,12	0,16 ^x	0,11	0,04	0,11	0,04	0,22	0,05
Długość włosów	-0,08	-0,05			-0,05	-0,03			0,06	0,02		
Długość i sprę- żystość owłosienia			0,06	-0,01			0,02	-0,01			-0,12	0,00
Sumaryczna oce- na punktowa	-0,16 ^x	0,01	0,21 ^{xx}	0,04	-0,15 ^x	-0,03	0,20 ^{xx}	0,02	0,10	0,18 ^{xx}	0,20 ^{xx}	0,12

Korelacja istotna statystycznie: x przy P_{0,05}; xx przy P_{0,01}.

noleptycznej. Również pomiary miąższości okrywy aparatem SGM na skórach surowych lisów polarnych, norek i nutrii nie odznaczały się dużą współzależnością z klasą i kategorią okrywy [1, 2, 3].

Cechy barwy i gęstości okrywy wykazywały sporadycznie istotne, choć niskie wartości współczynników korelacji z badanymi wskaźnikami jakości skór.

W tabeli 2 zestawiono udział liczbowy skór w poszczególnych klasach, zależnie od stopnia sumarycznej oceny punktowej. Widoczny w tabeli rozrzut wskazuje na brak zbieżności ocen, np. skóry "wybitnych" osobników nie trafiły w ogóle do klasy I, natomiast od 95 zdyskwalifikowanych za pokrój 2 zaliczono do I klasy, a 88 do II i III. Niezależnie zresztą od stopnia oceny pokrojowej większość skór mieściła się w klasach II i III.

Przytoczone współzależności obu rodzajów oceny wskazują na brak zbieżności, z wyjątkiem cech określanych przez pomiar, ale i te ostatnie też nie są wielkie. Nie jest łatwo autorom orzec, która ocena jest nieprawidłowa, obie przecież wykonują osoby kwalifikowane. Prawdopodobnie przyczyn tego jest więcej. Z pewnością dużą rolę odgrywa subiektywność organoleptycznych ocen, różne są warunki oceny żywego lisa i jego wysuszonej skóry, nie bez znaczenia jest większa zmienność składu osobowego zespołów oceniających pokrój. Pewien wpływ może wywierać bliższy kontakt sortierów z wymaganiami odbiorców, które zmieniają się pod wpływem mody.

T a b e l a 2

Udział skór w poszczególnych klasach
zależnie od oceny pokroju żywego zwierzęcia

Ocena żywego lisa w punktach	Klasa - skór					Razem
	I	II	III	IV	V	
Wybitne, 29-30	-	7	4	1	2	14
Bardzo dobre, 26-28	9	84	147	25	12	277
Dobre, 23-25	23	149	177	24	3	376
Dostateczne, 20-22	12	37	80	23	-	152
Zdyskwalifikowane, 0-19	2	38	50	5	-	95
Razem	46	315	458	78	17	914

Podsumowując powyższe rozważania, autorzy dochodzą do wniosku, że celem udoskonalenia oceny i uczynienia z niej lepszego narzędzia selekcji pożądana byłaby dwustronna konfrontacja, tj. wciągnięcie sortierów do oceny żywych lisów łącznie z sędziami licencyjnymi, a następnie wspólna ocena skór od tych samych zwierząt. Poza tym korzystnie wpłynęłaby możliwie szybka informacja o aktualnych wymogach i upodobaniach nabywców skór, zwłaszcza z zagranicy.

LITERATURA

1. Cholewa R., Gedymis J.: Związek między oceną laboratoryjną a organoleptyczną niektórych cech okrywy lisa polarnego niebieskiego. Roczn. AR w Poznaniu XCIV, 1977, 27-35.

2. Gedymin J., Banasiak M., Cholewa R.: Próba oceny jakości okrywy surowych skór lisów polarnych i norek Standard aparatem SGM. Materiały ze Zjazdu Pol. Tow. Zoot. w 1971 r., Warszawa 1973.
3. Gedymin J., Cholewa R.: Ocena miąższości okrywy włosowej surowych skór nutrii aparatem SGM. Roczn. AR w Poznaniu CXXXIX, 1982, 57-63.

R. Cholewa, J. Gedymin

CORRELATION BETWEEN EVALUATION OF BLUE POLAR FOX
COAT ON LIVE ANIMAL AND ON RAW SKIN

S u m m a r y

The authors investigated 914 foxes and then their raw skins. The live animals were evaluated in their winter coat using organoleptic method, in scores. The raw skins were classified by the sorters of the firm which bought them and prepared for export. There was little agreement of these two evaluations. Most convergent appeared to be the length traits which were measured but even this correlation was too not over $r = 0,4$. Such great incompatibility is a cause of difficulty in making effective selection of blue polar fox.

Р. Холева, Е. Гедымин

КОРРЕЛЯЦИЯ МЕЖДУ ОЦЕНКАМИ МЕХА ЖИВЫХ ГОЛУБЫХ ПЕСЦОВ
И ИХ НЕВЫДЕЛАННЫМИ ШКУРКАМИ

Р е з ю м е

Исследовано 914 голубых песцов и столько же полученных от них шкурок. Оценка животных проводилась в полной зрелости опушения (органолептически) в баллах. Шкурки оценивались сортировщиками предприятия, приготавливающего пушнину для экспорта. Результаты обеих оценок проявили очень невысокую совместимость. Более сходными были оценки признаков величины (длины), но и их корреляция не превысила $r = 0,4$. Несогласованность оценок затрудняет ведение эффективной селекции голубых песцов.